

regi suæ fidei dona et operum honorum offerens munerâ. *Dan judicabit populum suum sicut alia tribus in Israel. Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, et reliqua.* Dicunt quidam (a) Antichristum per hæc verba et prædici de ista tribu futurum, pro eo quod hoc loco Dan et coluber asseritur et mordens, et quod inter tribus Israel primus Dan ad aquilonem castrametatus est (Num. 11, 25), illum significans qui se in lateribus aquilonis sedere dicit, et de quo figuratiter dicit propheta, *A Dan auditus est fremitus equorum ejus* (Jerem. viii, 16). Qui non solum coluber sed etiam cerastes vocatur. *Κέρατα* enim græcè cornua dicuntur. Serpens ergo ille cornutus esse perhibetur, per quem digne Antichristus asseritur, quia contra vitam fidelium cum morsu pestiferæ prædicationis armabitur etiam cornibus potestatis. Quis autem nesciat semitam angustiorē esse quam viam? Fit ergo Dan coluber in via, quia in præsentis vitæ latitudine eos ambulare provocat, quibus quasi parcendo blanditur: sed in via mordet, quia eos quibus libertatem tribuit, erroris sui veneno consumit. Fit

(a) Ex Gregorio, lib. 31. Moral., cap. 10.

cerastes in semita, quia quos fideles reperit, et sese inter angusta præcepti cœlestis itinera constringentes, non solum nequitia callidæ persuasionis impetit, sed etiam terrore potestatis premit; et in persecutionis languore, post beneficia fictæ dulcedinis, exercet cornua potestatis. Equus iste cujus ungulas cerastes mordere dicitur, hunc mundum insinuat, qui per elationem suam in cursu labentium temporum spumat. Et quia Antichristus extremam mundi hujus apprehendere nititur, cerastes iste equi ungulas mordere perhibetur. Ungulas quippe equi mordere est extrema sæculi feriendo contingere. *Ut cadat ascensor ejus retro*¹. Plebs infidelis Judæa, erroris sui laqueis capta, pro Christo Antichristum expectat. Bene Jacob eodem loco repente in electorum vocem conversus est dicens, *Salutare tuum expectabo, Domine*: id est, non sicut infideles Antichristum; sed eum qui in redemptionem nostram venturus est, verum credo fideliter Christum. Amen.

¹ In Ms. Corb sic desinit: *Ascensor equi est quisquis iniquitatibus hujus mundi extollitur, qui retro cadere dicitur.*

ADMONITIO

IN LIBRUM QUÆSTIONUM VETERIS ET NOVI TESTAMENTI.

Hoc opus Augustino abjudicant eruditi quique. Nec injuria sane, quandoquidem res ratioque docendi, ut de stili distantia nihil dicamus, procul abhorret a S. Doctoris ingenio et fide. In quæstione secunda dicitur Deus, ut diaboli præsumptionem non potestate sed ratione destrueret, materiam condidisse, quæ esset rerum confusio, ex qua faceret mundum. In Q. decima tertia infantes qui in Sodomis cum parentibus perierunt, a gehenna liberos esse, quia in aliena causa occisi sunt, absolute pronuntiantur. Quo loco Quæstionem auctor, quisquis est, originale peccatum inficiari videbatur Bellarmino. Et revera ad hanc ipsam quæstionem respondens Alcuinus in opere super Genesim, interrog. 105, cum alioquin iisdem, quæ hic leguntur, verbis usus fuerit, nequaquam tamen originalis peccati reatum dissimulavit: *Nonne, ait, provisum est illis, ne diu viventes exempla sequerentur patrum; et ut levius in futuro crucientur, vel omnino non, aliena causa occisi?* In Q. vicesima prima, et quadregesima quinta, contendit auctor, mulierem non esse creatam ad imaginem Dei: contra quam docet Augustinus in lib. 3 de Genesi ad litt., cap. 22. In Q. vicesima tertia non patitur quidquam difficultatis, ut Augustinus, circa originem animæ. Q. vicesima septima non Samuelem a pythionissa excitatum, sed ejus spectrum sive diabolium Saül apparuisse sic asserit, ut falsam et absurdam esse velit aliam opinionem: quam tamen pulchrè congruere sacris Scripturis ostendit Augustinus in lib. 2 Quæst. ad Simplicianum. Q. quadregesima prima illud Geneseos, *Spiritus Domini ferebatur super aquas*, pugnat ne intelligatur de Spiritu sancto, de quo passim ab Augustino explicatur. Q. quadregesima tertia vehementer improbat votum Jephthæ, quem facinosum appellat, nullumque justitiæ testimonium habere dicit, cum is tamen inter insignes viros laudetur in Epistola ad Hebr., cap. 11. In Q. quadregesima sexta nota ignorantie aut stultitiæ condemnat eos, qui dicunt Samuelem functum officio sacerdotis, quod ipse cum aliis plurimis sentit Augustinus in lib. 17 de Civit. Dei, cap. 4. In Q. quadregesima octava de Filio Dei loquitur more Arianorum. Q. quinquagesima sexta dicit immerito quibusdam videri (quod tamen Augustino etiam visum est) Joseph esse filium Heli et Jacob, unius secundum naturam, alterius secundum Legem. Q. quinquagesima nona quod apud Joannem dixit Dominus, *Spiritus ubi vult spirat*, vult de vento interpretandum esse, non de Spiritu sancto: cum Augustinus aliter interpretetur. Q. centesima octava multis conviciis insectatur eos, qui volunt Hebræos dictos ab Heber, non ab Abraham: at Augustinus in lib. 2 Retract., cap. 16, et de Civitate Dei lib. 16, cap. 11, eam sequitur sententiam. Q. centesima nona incumbit ut suadeat Melchisedech non hominem fuisse, sed Spiritum sanctum, ipsumque in oblatione dici summum sacerdotem improbat. Q. centesima decima quinta dicit Abrahamum cum patre suo idola coluisse: contra Augustinus, in lib. 16 de Civit. Dei, cap. 13. In Q. centesima decima sexta ille pascha a passione, Augustinus vero ab hebræa voce transitum significante censet fuisse appellatum, in Epist. 53 ad Januarium, n. 2. Præterea Pelagianam heresim quæstiones aliquot respiciunt Lovaniensium Theologorum judicio, veluti Quæst. septuagesima nona, octogesima, octogesima tertia, etc. Perpaucæ demum sunt, quæ non aliqua ex parte pugnent in Augustini doctrinam; ut superfluum sit his addere, quod hujus operis prolixi nullam S. Doctor mentionem facit in libris Retractationum, cum illic diligenter Quæstionum libros alios recensent.

Superset et examini judicioque Lectorum subjiciamus opinionem cruditis hodie quamplurimis probatam, quæ hæc Quæstiones eidem auctori, cui Commentarios in Apostolum Ambrosii nomine vulgatos attribuit. Quippe collatis ad invicem utriusque operibus, scilicet Quæst. vigesima quarta ad Comment. in I Cor. 11, §. 5; Quæst. septuagesima quarta ad Comment. in II Cor. 5, §. 21, et in Gal. 3, §. 13; Quæst. centesima secunda ad Comment. in II Timoth. 2, §. 20; Quæst. centesima octava ad Comment. in Philipp. 3, §. 5; Quæst. centesima decima tertia ad Comment. in Ephes. 3, §. 10, etc., concordiam in rebus, in sententiis, in verbis etiam ipsis, quam maximam deprehenderunt. Ad hæc utrumque opus eodem fere tempore confectum putant: Commentarios quidem cum Damascus Papa, qui sub anni 384 sacrum obiit, Romanam Ecclesiam regeret, uti eorundem auctor testatur in I Timoth. 3, §. 15; Quæstiones autem anno circiter 300 ab exsilio Jerosolymitano, ex Quæst. quadragesima quarta Adversus Judæos, tametsi non nemo sit qui hunc annum ab adventu Christi numerari arbitretur. Jamvero Commentariorum scriptor creditur designatus ab Augustino in lib. 4, ad Bonifacium, cap. 4, ubi Hilarii nomine sententiam profert, quæ ad verbum in iisdem Commentariis sup. Rom. 5, §. 12, continetur: porro autem cum ab Hilarii episcopi Pictavensis stilo et doctrina plurimum distideant iidem Commentarii, non alius esse existimantur quam Hilarii diaconi, qui Damaso Pontifice pariter vivebat, illius nimirum qui secta Luciferianus, patria Sardus dicitur. Hic nos, ut de Commentariorum auctore nihil pronuntiemus, juvat in subjectas Quæstiones observare, manuscriptorum codicum eam a nobis deprehensam esse varietatem, quæ efficere possit, ut jam demum revocetur, atque invalescat opinio Erasmi et aliorum, qui primum suspicabantur non upius hominis esse illud Quæstionum opus, in quo eadem quæ dicta sunt iterari, et propositis titulis rursus tractari eandem quæstionem; tum dissimile dicendi genus adhiberi; nec ipsa constantier eadem, sed plane contraria dogmata propugnari cernebant. Enimvero duo sunt manuscriptorum codicum genera. Quidam centum viginti septem illas quæ primo vulgatæ fuerunt, quæstiones complectuntur: scilicet quadraginta septem ex Veteri Testamento, reliquas omnes ex Novo Testamento inscriptas; nihilque ab editis differunt, nisi quod titulum huncce tertium, ex utroque mixtim, qui posterioribus triginta quæstionibus a typographis præfixus fuit, nusquam habent. Hujus primi generis manuscripti duo sunt in Bibliotheca Sorbonica, in Victorina totidem, in Colbertina unus antiquior multo et ante annos circiter 700 exaratas. Alterius generis manuscriptos non plus quam tres reperimus, unum Sorbonicum, alium Victorinum, tertium Germanensem nostrum, qui licet centum quinquaginta unam quæstiones contineant, scilicet quinquaginta sex ex Veteri, et nonaginta-quinque ex Novo Testamento, adeoque primi generis codicibus sint viginti quatuor quæstionibus auctiores, non tamen habent tractatus plerumque, et conciones ex istis primæ vulgatæ: quodque ad rem facit, carent quadragesima quarta illa, Adversus Judæos; et centesima decima quinta, Adversus Mathematicos quæstione aliisque nonnullis, unde auctoris ætas et patria comperiri posse credebatur. Ex hoc secundo manuscriptorum genere eruit Jacobus Haemer alteram collectionem quæstionum, quæ post vulgatæ sunt. Damus hic denique Quæstionum Elenchum duplicem, in quo manuscriptorum diversitas uno conspectu intelligitur. Quæstiones quæ codicibus sive primi sive secundi generis propriæ sunt, stellula designandas curavimus.

ELENCHUS QUESTIONUM.

EX MANUSCRIPTIS CODICIBUS

Primi generis (a).

QUESTIONES VETERIS TESTAMENTI.

- I. Quid est Deus.
- II. Cur Deus mundum fecerit.
- III. Quid opus erat per Moysen, et non ante, exordium mundi et ordinem creaturæ exponere.
- IV. Quare Legem non in primordio dedit.
- V. Utquid Abel sacrificium acceptatum est, et Cain refutatum.
- VI. Si Lamech occidit Cain, sicut putatur.
- VII. Quæ decem verba in tabulis data sunt, etc.
- VIII. Utquid Moyses descendens de monte vultum splendidum habuit.
- IX. Si omnia Deus bona fecit, quid est ut dicat ad Noe de mundis et immundis: *Induc tecum*, etc.
- X. Cum Deus dicat quod quarta progenie exituri essent filii Israel de Agypto, cur Moyses quinta, inquit, progenie exierunt.
- XI. Si viri justi voluntas bona est, quare Isaac non Esau quem voluit, sed Jacob benedixit quem noluit.
- XII. Quare Abraham fidei suæ signum circumcisionem accepit.

(a) Hæc serie continetur omnes quæstiones primo vulgatæ.

EX MANUSCRIPTIS CODICIBUS.

Secundi generis (a).

CAPITULA DE VETERI TESTAMENTO

1. De Deo et de hominis libero arbitrio.
2. Adversus eos qui negant ad Deum aliquid pertinere.
3. Cur Deus mundum fecerit.
4. Quid opus erat per Moysen postea et non ante, exordium mundi et ordinem creaturæ exponere.
5. Quare Legem non in primordio dedit.
6. Utquid Abel sacrificium acceptatum est, Cain repudiatum.
7. Si Lamech occidit Cain, sicut putatur.
8. Quæ decem verba in tabulis data sunt.
9. Utquid Moyses descendens de monte, etc.
10. Si omnia Deus bona fecit, quid est, etc.
11. Cum Deus dicat ad Abraham de filiis Israel quod quarta progenie exituri essent, etc.
12. Si viri justi voluntas bona est, quid est ut Esau, etc.
13. Qua ratione David Sath, postquam Deus ab eo recessit, christum Domini vocat.
14. Quare Abraham fidei suæ signum, etc.
15. Si iudicium Dei justum est, quare infantes in Sodomas, etc.

(a) Hæc serie inter alias continetur quæstiones post vulgatæ.